

91

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA KOMUNIKACJI

z dnia 4 maja 1968 r.

w sprawie personelu lotniczego.

Na podstawie art. 41, art. 42 ust. 1 i 2 i art. 63 ustawy z dnia 31 maja 1962 r. Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 32, poz. 153) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Ustala się następujące specjalności członków personelu lotniczego:

1) personel latający:

a) piloci:

- pilot samolotowy turystyczny,
- pilot samolotowy zawodowy II kl.,
- pilot samolotowy zawodowy I kl.,
- pilot samolotowy liniowy,
- pilot szybowcowy,
- pilot balonu wolnego,
- pilot śmigłowcowy turystyczny,
- pilot śmigłowcowy zawodowy,

b) personel latający inny niż piloci:

- skoczek spadochronowy,
- nawigator,
- mechanik pokładowy,
- radiooperator pokładowy,
- radiotelefonista pokładowy,

2) personel naziemny:

- mechanik lotniczy II klasy,
- mechanik lotniczy I klasy,
- kontroler ruchu lotniczego.

2. Ustala się następujące dodatkowe uprawnienia wpisywane do licencji pilota (skoczka spadochronowego):

- 1) uprawnienie do lotów według przyrządów,
- 2) uprawnienie instruktora II klasy i I klasy,

3) uprawnienie pilota (skoczka spadochronowego) doświadczalnego II klasy i I klasy.

§ 2. 1. Dla każdej specjalności personelu lotniczego wymienionej w § 1 ust. 1 ustala się odrębną licencję.

2. Licencje wydaje państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym powołany odrębnymi przepisami.

3. Dokumenty wystawione przez właściwy organ wojskowy, uprawniające żołnierzy do wykonywania czynności lotniczych w lotnictwie wojskowym, uważa się przy wykonywaniu przez nich służbowych czynności lotniczych w lotnictwie cywilnym za równoważne z odpowiednią licencją lub wynikającym z niej uprawnieniem; państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym i właściwy organ wojskowy ustala zakres służbowych czynności lotniczych, które żołnierze posiadający wyżej określone dokumenty wojskowe mogą wykonywać w lotnictwie cywilnym.

4. Pracownicy państwowych zakładów wytwórczych sprzętu lotniczego mogą nie posiadać licencji mechanika lotniczego I klasy dla wykonywania w tych zakładach czynności wynikających z uprawnień, które określa ta licencja.

5. Uprawnienia wynikające z licencji radiotelefonisty pokładowego mogą być wpisane do innej licencji; wpis taki daje takie same uprawnienia jak licencja radiotelefonisty pokładowego.

6. Wzory licencji ustala Minister Komunikacji.

Rozdział 2.

Kwalifikacje kandydatów na członków personelu lotniczego i członków personelu lotniczego.

§ 3. 1. Kandydat na członka personelu lotniczego lub członek personelu lotniczego ubiegający się o uzyskanie innej niż posiada licencji lub wpisujących do niej uprawnień

powinien odpowiadać wymaganiom dla wydania licencji (dodatkowego uprawnienia) dotyczącym:

- 1) wieku,
- 2) sprawności fizycznej i psychicznej,
- 3) wykształcenia ogólnego,
- 4) wiadomości lotniczych,
- 5) praktyki lotniczej, a w przypadkach przewidzianych w szczegółowych przepisach (ust. 3) szkolenia lotniczego,
- 6) umiejętności lotniczych,
- 7) kwalifikacji moralnych.

2. Przepisy ust. 1 pkt 1, 4 i 7 stosuje się również do osób ubiegających się o dopuszczenie do praktycznego szkolenia się w powietrzu.

3. Wymagania dotyczące wieku, wykształcenia ogólnego, wiadomości, praktyki, szkolenia i umiejętności lotniczych, zakres uprawnień wynikających z licencji lotniczych i wpisywanych do nich uprawnień oraz zasady przyznawania uprawnień zawierają zatwierdzone przez Ministra Komunikacji „Szczegółowe przepisy w sprawie licencji lotniczych”, zwane dalej „Szczegółowymi przepisami”.

4. Wymagania dotyczące sprawności fizycznej i psychicznej, zasady kierowania na badania lotniczo-lekarskie oraz ustalania sprawności określają odrębne przepisy.

§ 4. W przypadku uzasadnionym wczesnym rozwojem fizycznym i psychicznym, stwierdzonym orzeczeniem lekarskim (§ 11), granica wieku ustalona w szczegółowych przepisach dla osób ubiegających się o dopuszczenie do praktycznego szkolenia się w powietrzu może być za zgodą państwowego organu nadzoru nad personelem lotniczym obniżona.

Rozdział 3.

Szkolenie kandydatów na członków personelu lotniczego i członków personelu lotniczego.

§ 5. 1. Szkolenie kandydatów na członków personelu lotniczego oraz członków personelu lotniczego może prowadzić każda instytucja (organizacja), która eksploatuje statki powietrzne.

2. Programy i instrukcje szkolenia lotniczego dla wydania licencji i uprawnień wpisywanych do licencji zatwierdza państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym.

3. Państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może określić, które programy i instrukcje szkolenia lotniczego w zakresie kwalifikacji innych niż kwalifikacje do wydania licencji i wynikających z nich uprawnień podlegają zatwierdzeniu przez ten organ.

4. Państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym zamiast zatwierdzania programów i instrukcji określonych w ust. 3 może wydawać ramowe programy i instrukcje szkolenia lotniczego dla stowarzyszenia wyższej użyteczności „Aeroklub Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej”, na podstawie których zarząd główny tego stowarzyszenia wydaje programy i instrukcje szczegółowe; programy i instrukcje szczegółowe nie podlegają w tym wypadku zatwierdzeniu przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym.

5. Programy i instrukcje szkolenia lotniczego powinny uwzględniać aktualne przepisy i stan wiedzy lotniczej.

§ 6. 1. Do praktycznego lotniczego szkolenia się w powietrzu może być dopuszczona osoba, która odpowiada warunkom fizycznym i psychicznym, stwierdzonym orzeczeniem lotniczo-lekarskim (§ 11).

2. Osoba niepełnoletnia może być dopuszczona do praktycznego lotniczego szkolenia się w powietrzu za zgodą jej ustawowego przedstawiciela.

3. Cudzoziemiec może być dopuszczony do lotniczego szkolenia się w Polsce w celu uzyskania licencji i wpisywanych do niej uprawnień za zgodą państwowego organu nadzoru nad personelem lotniczym.

4. Osoba szkolona praktycznie w czynnościach lotniczych w powietrzu może wykonywać tylko przewidziane w programie szkolenia lotniczego czynności i tylko pod nadzorem posiadacza odpowiedniej licencji z uprawnieniem dodatkowym instruktora, a ponadto z innym odpowiednim uprawnieniem, jeżeli szkolenie prowadzone jest w celu udzielenia takiego uprawnienia.

5. Osoba szkolona praktycznie w czynnościach lotniczych w powietrzu może wykonywać czynności lotnicze na statku powietrznym przewożącym pasażerów lub wykonującym lot międzynarodowy, jeżeli przewiduje to program szkolenia lotniczego.

Rozdział 4.

Badania lotniczo-lekarskie.

§ 7. Sprawność fizyczna i psychiczna osób ubiegających się o dopuszczenie do praktycznego lotniczego szkolenia się w powietrzu oraz wydanie lub przedłużenie ważności licencji lub dodatkowego uprawnienia instruktora lub pilota (skoczek spadochronowego) doświadczalnego podlega sprawdzeniu w drodze badań lotniczo-lekarskich, przeprowadzonych zgodnie z odrębnymi przepisami (§ 3 ust. 4).

§ 8. 1. Badania lotniczo-lekarskie przeprowadzają:

- 1) cywilne komisje lotniczo-lekarskie określone przez Ministra Komunikacji,
- 2) wojskowe komisje lotniczo-lekarskie.

2. Badania lotniczo-lekarskie kandydatów na uczniów-skoczków spadochronowych przeprowadzają również inne niż określone w ust. 1 pkt 2 wojskowe komisje lekarskie określone przez Ministra Obrony Narodowej.

3. Określone w ust. 1 i 2 komisje zwane są w dalszym ciągu niniejszego rozporządzenia komisjami lotniczo-lekarskimi.

§ 9. 1. Komisje lotniczo-lekarskie przeprowadzają badania:

- 1) wstępne,
- 2) okresowe,
- 3) okolicznościowe.

2. Badaniom wstępnym podlegają osoby ubiegające się o dopuszczenie do praktycznego lotniczego szkolenia się w powietrzu oraz o wydanie licencji kontrolera ruchu lotniczego.

3. Badaniom okresowym podlegają uczniowie-piloci (uczniowie-skoczkowie spadochronowi) oraz osoby ubiegające się o wydanie lub przedłużenie ważności licencji lub dodatkowego uprawnienia.

4. Badaniom okolicznościowym podlegają uczniowie-piloci (uczniowie-skoczkowie spadochronowi) i członkowie personelu lotniczego:

- 1) po wypadku lotniczym,
- 2) po przebytej chorobie — na żądanie osoby bezpośrednio kierującej lotami,
- 3) na żądanie państwowego organu nadzoru nad personelem lotniczym.

§ 10. 1. Badania okresowe przeprowadza się w okresach nie dłuższych niż:

- 1) co 24 miesiące — w stosunku do pilotów: samolotowego turystycznego, szybowcowego, śmigłowcowego turystycznego, balonu wolnego oraz do skoczka spadochronowego i do radiotelefonisty pokładowego,

2) co 12 miesięcy — w stosunku do ucznia-pilota (uczniaskoczek spadochronowego), do pilotów: samolotowego zawodowego II klasy i śmigłowcowego zawodowego oraz do nawigatora, mechanika pokładowego, radiooperatora pokładowego, kontrolera ruchu lotniczego oraz do osoby posiadającej dodatkowe uprawnienie pilota (skoczek spadochronowego doświadczonego),

3) co 6 miesięcy — w stosunku do pilotów: samolotowego zawodowego I klasy i samolotowego liniowego.

2. Jeżeli członek personelu lotniczego przekroczył wiek 50 lat, okres między badaniami lotniczymi lekarskimi (ust. 1 pkt 1) nie może być dłuższy niż 12 miesięcy.

3. Jeżeli członek personelu lotniczego znajduje się za granicą przez okres dłuższy niż okres między badaniami lotniczo-lekarskimi:

1) orzeczenie o sprawności fizycznej i psychicznej tego członka personelu lotniczego wydane przez właściwy organ obcego państwa uznaje się za ważne, jeżeli wymagania dotyczące tej sprawności zastosowane przy wydaniu orzeczenia nie są mniejsze od wymagań określonych przepisami międzynarodowymi, lub

2) okres między badaniami może być przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym przedłużony:

a) o 6 miesięcy — jeżeli chodzi o członka personelu lotniczego wykonującego czynności lotnicze bez wynagrodzenia lub na statkach powietrznych nie używanych odpłatnie,

b) dwukrotnie kolejno o 3 miesiące — jeżeli chodzi o członka personelu lotniczego wykonującego czynności lotnicze za wynagrodzeniem lub na statkach powietrznych używanych odpłatnie.

4. W wypadkach określonych w ust. 3 pkt 2 okres między badaniami może być przedłużony na podstawie odpowiedniego świadectwa wydanego przez lekarza posiadającego praktykę w badaniu personelu lotniczego.

5. Przepisy ust. 3 pkt 2 i ust. 4 stosuje się odpowiednio, jeżeli członek personelu lotniczego nie może być poddany badaniami lotniczo-lekarskim przez komisję lotniczo-lekarską z innego niż pobyt za granicą uzasadnionego powodu uznanego przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym.

§ 11. 1. Na podstawie wyników badania komisja lotniczo-lekarska wydaje osobie badanej orzeczenie o sprawności fizycznej i psychicznej.

2. Od orzeczeń komisji lotniczo-lekarskich określonych w § 8 ust. 1 przysługuje prawo wniesienia odwołania do Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia.

3. Decyzja Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej jest ostateczna.

Rozdział 5.

Sprawdzanie wiadomości i umiejętności lotniczych przed wydaniem licencji i dodatkowych uprawnień.

§ 12. 1. Wiadomości i umiejętności lotnicze kandydatów ubiegających się o uzyskanie licencji oraz wpisywanych do nich uprawnień podlegają sprawdzeniu w drodze egzaminu teoretycznego i praktycznego.

2. Kandydat może być dopuszczony do egzaminu, jeżeli odpowiada wymaganiom dotyczącym wieku, sprawności fizycznej i psychicznej, wykształcenia i praktyki, określonym dla licencji lub dla uprawnienia, o które się ubiega, oraz kwalifikacjom moralnym.

3. O dopuszczeniu kandydata do egzaminu i terminie egzaminu decyduje państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym; organ ten może dopuścić do egzaminu teore-

tycznego kandydata, który nie odpowiada wymaganiom dotyczącym praktyki.

4. Kandydat powinien wnieść do Ministerstwa Komunikacji podanie o dopuszczenie go do egzaminu, sporządzone według wzoru określonego przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym. Do podania należy dołączyć:

- 1) życiorys,
- 2) poświadczony notarialnie odpis świadectwa szkolnego lub dyplomu ukończenia szkoły wyższej; zamiast poświadczonego notarialnie odpisu może być przedstawiony państwowemu organowi nadzoru nad personelem lotniczym oryginał dokumentu w celu poświadczenia jego odpisu przez ten organ,
- 3) opinię instytucji, organizacji społecznej lub szkoły o kwalifikacjach moralnych kandydata,
- 4) orzeczenie o sprawności fizycznej i psychicznej (§ 11),
- 5) zaświadczenie stwierdzające odbycie odpowiedniej praktyki lub szkolenia lotniczego albo obydwa takie zaświadczenia,
- 6) trzy fotografie.

5. Kandydat powinien przed przystąpieniem do egzaminu przedstawić państwowemu organowi nadzoru nad personelem lotniczym:

- 1) dowód osobisty lub świadectwo urodzenia, jeżeli jeszcze nie posiada dowodu osobistego,
- 2) odpowiednie świadectwo radiooperatora wydane przez Ministerstwo Łączności, jeżeli ubiega się o uzyskanie licencji radiooperatora pokładowego lub licencji radiotelefonisty pokładowego.

6. Kandydat posiadający jedną z licencji może być przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym zwolniony z obowiązku złożenia niektórych dokumentów wymienionych w ust. 4.

§ 13. 1. Egzamin przeprowadza komisja egzaminacyjna, zwana dalej „Państwową Lotniczą Komisją Egzaminacyjną”.

2. Skład Państwowej Lotniczej Komisji Egzaminacyjnej, regulamin jej pracy, sposób dokonywania ocen wyników egzaminów ustala Minister Komunikacji.

3. Wysokość wynagrodzenia członków komisji za przeprowadzanie egzaminów ustala Minister Komunikacji w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac.

§ 14. 1. Do egzaminu praktycznego może być dopuszczony tylko ten kandydat, który zdał egzamin teoretyczny. Jeżeli kandydat nie przystąpi do egzaminu praktycznego w ciągu 12 miesięcy od daty złożenia egzaminu teoretycznego, dopuszczenie do egzaminu praktycznego może być uzależnione przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym od ponownego złożenia egzaminu teoretycznego ze wszystkich lub niektórych wiadomości.

2. Kandydat, który otrzymał ocenę niedostateczną z wiadomości lub umiejętności będącej przedmiotem egzaminu, może być dopuszczony do egzaminu poprawkowego z tego przedmiotu w terminie nie krótszym niż 1 miesiąc i nie dłuższym niż 6 miesięcy od daty otrzymania tej oceny.

3. Jeżeli kandydat:

- 1) otrzymał ocenę niedostateczną z więcej niż jednego przedmiotu lub
- 2) nie zdał określonego w ust. 2 egzaminu poprawkowego, lub
- 3) nie zgłosił się do egzaminu poprawkowego w 6-miesięcznym terminie określonym w ust. 2,

egzamin uważa się za nie zdany w całości; do ponownego egzaminu kandydat może być dopuszczony w terminie nie krótszym niż 3 miesiące od daty złożenia egzaminu z wynikiem ujemnym (pkt 1 i 2) lub od daty, w której egzamin miał nastąpić (pkt 3). Kandydat ubiegający się o uzyskanie licen-

cji pilota samolotowego turystycznego, pilota szybowcowego, pilota śmigłowcowego turystycznego lub pilota balonu wolnego albo skoczka spadochronowego może być dopuszczony do ponownego egzaminu w terminie nie krótszym niż 1 miesiąc od tych terminów.

4. Egzamin może być składany trzykrotnie.

5. Dowodem zdania egzaminu jest świadectwo wydawane przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym na żądanie osoby egzaminowanej.

§ 15. Państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może na wniosek kandydata zwolnić go od składania egzaminu ze wszystkich lub niektórych przedmiotów, jeżeli kandydat:

1) przedstawi:

- a) świadectwo złożenia egzaminu w zakresie wymaganym do wydania licencji lub wpisywanego do licencji uprawnienia w państwowej szkole lub wyższej uczelni albo w instytucji (organizacji) prowadzącej szkolenie lotnicze lub
- b) świadectwo odbycia odpowiedniego szkolenia (np. świadectwo robotnika wykwalifikowanego, dyplom mistrza) oraz
- c) dowód, że od czasu uzyskania świadectwa określonego pod lit. a) lub b) posiadał praktykę wystarczającą do utrzymania kwalifikacji w danym zakresie, lub

2) zdał przed Państwową Lotniczą Komisją Egzaminacyjną egzamin z danego przedmiotu w ciągu 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających przystąpienie do egzaminu, którego dotyczy wniosek, lub

3) posiada polską licencję, dla której uzyskania wymagania dotyczące przedmiotu są co najmniej takie same.

§ 16. 1. Kandydata, który nabył kwalifikacje lotnicze w polskim lotnictwie wojskowym, państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym zwalnia od składania egzaminu ze wszystkich lub niektórych przedmiotów, jeżeli:

- 1) kwalifikacje te zostały stwierdzone odpowiednim dokumentem wydanym przez właściwy organ wojskowy, a nie są mniejsze od kwalifikacji wymaganych przez niniejsze rozporządzenie i szczegółowe przepisy,
- 2) przerwa w wykonywaniu przez kandydata czynności lotniczych nie przekracza 12 miesięcy.

2. Osoba pełniąca czynną służbę wojskową może ubiegać się o wydanie jej licencji lub wpisywanych do niej uprawnień tylko za zgodą właściwego organu wojskowego.

§ 17. Kandydata, który nabył kwalifikacje lotnicze za granicą, państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może zwolnić od składania egzaminu ze wszystkich lub niektórych przedmiotów, jeżeli:

- 1) kwalifikacje te zostały stwierdzone odpowiednim dokumentem wydanym przez właściwy organ obcego państwa, a nie są mniejsze od kwalifikacji wymaganych przez niniejsze rozporządzenie i szczegółowe przepisy,
- 2) przerwa w wykonywaniu przez kandydata czynności lotniczych nie przekracza 12 miesięcy.

Rozdział 6.

Sprawdzanie wiadomości i umiejętności lotniczych w okresie ważności licencji.

§ 18. Członek personelu lotniczego powinien posiadać w okresie ważności licencji wiadomości i umiejętności lotnicze nie mniejsze niż wymagane do uzyskania licencji oraz

uprawnień wpisanych do jego licencji i dokumentacji szkolenia lotniczego i praktyki lotniczej (§ 26 ust. 2).

§ 19. Eksploatujący statki powietrzne obowiązany jest zapewnić członkom personelu lotniczego poprzez szkolenie lotnicze i praktykę lotniczą utrzymanie w okresie ważności ich licencji wymaganych wiadomości i umiejętności.

§ 20. 1. Wiadomości i umiejętności członków personelu lotniczego podlegają sprawdzaniu:

- 1) okresowemu,
- 2) dorywczemu.

2. Dorywczego sprawdzania dokonuje się w szczególności:

- 1) w razie przedstawienia przez członka personelu lotniczego licencji po okresie dłuższym niż 12 miesięcy od daty wygaśnięcia jej ważności — w celu przedłużenia jej ważności,
- 2) przed przystąpieniem przez pilota do wykonywania lotu na danej trasie lotu,
- 3) w razie stwierdzenia objawów obniżenia się wiadomości lub umiejętności członka personelu lotniczego.

3. Sprawdzania okresowego i dorywczego, z wyjątkiem określonego w ust. 2 pkt 1, dokonuje eksploatujący statki powietrzne; przepis ten nie narusza uprawnień państwowego organu nadzoru nad personelem lotniczym do dokonania sprawdzenia.

4. Sprawdzenia dorywczego określonego w ust. 2 pkt 1 dokonuje Państwowa Lotnicza Komisja Egzaminacyjna lub państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym albo z jego upoważnienia instytucja (organizacja) prowadząca szkolenia lotnicze.

5. Sprawdzenia okresowego dokonuje się:

- 1) dwa razy w okresie jednego roku na każdym typie statku powietrznego, na którym pilot wykonuje loty — w odniesieniu do pilotów wykonujących loty w międzynarodowym przewozie lotniczym,
- 2) dwa razy w okresie jednego roku na najbardziej skomplikowanym typie statku powietrznego używanym przez eksploatującego statki powietrzne — w odniesieniu do pilotów wykonujących loty inne niż w międzynarodowym przewozie lotniczym lub loty na statkach powietrznych o ciężarze do startu większym niż 5700 kG,
- 3) raz w okresie jednego roku na najbardziej przydatnym do tego celu typie statku powietrznego — w odniesieniu do pilotów samolotowych, śmigłowcowych i szybowcowych,
- 4) jeżeli członek personelu lotniczego nie wykonywał lotów przez czas dłuższy niż czas dopuszczalny ustalony w programach lub instrukcjach szkolenia lotniczego na danym typie statku powietrznego lub w warunkach określonych w tych programach lub instrukcjach.

6. W wypadku określonym w ust. 2 pkt 2 należy, uwzględniając rodzaj lotu, który pilot ma wykonać, sprawdzić:

- 1) czy pilot posiada wystarczające wiadomości o trasie, wzdłuż której ma wykonać lot, oraz o lotniskach, które mogą być użyte w tym locie, a w szczególności wiadomości dotyczące: terenu, działania służb lotniczych, danych meteorologicznych, w tym sezonowych warunków atmosferycznych, łączności, pomocy nawigacyjnych,
- 2) w locie lub przy użyciu urządzeń symulujących lot — czy pilot jest dobrze obznajmiony ze stosowaniem systemu zbliżania do lądowania według przyrządów, który

może być wykorzystany w eksploatacji danego statku powietrznego.

7. Technika pilotażu, a w szczególności umiejętności postępowania w sytuacjach niebezpiecznych, powinna być sprawdzona przez członka personelu lotniczego posiadającego odpowiednią licencję z uprawnieniem dodatkowym instruktora.

8. Sprawdzania dokonuje się w drodze egzaminu.

9. Sprawdzenie wiadomości i umiejętności lotniczych eksploatujący statki powietrzne potwierdza dokonaniem odpowiedniego wpisu w dokumentach szkolenia lotniczego i praktyki lotniczej członka personelu lotniczego (§ 26 ust. 2).

10. Szczegółowy zakres wiadomości i umiejętności lotniczych podlegających sprawdzaniu i zasady sprawdzania ustalają programy i instrukcje szkolenia lotniczego (§ 5). Programy te i instrukcje ustalają również częstotliwość sprawdzania okresowego wiadomości i umiejętności członków personelu lotniczego innych niż określonych w ust. 5.

§ 21. 1. Eksploatujący statki powietrzne obowiązany jest nie dopuścić do wykonywania czynności lotniczych wynikających z licencji i wpisanych do niej uprawnień członka personelu lotniczego, który nie zdał egzaminu sprawdzającego.

2. W razie trzykrotnego kolejnego niezłożenia egzaminu sprawdzającego eksploatujący statki powietrzne obowiązany jest zgłosić państwowemu organowi nadzoru nad personelem lotniczym wniosek o cofnięcie członkowi personelu lotniczego licencji albo odebranie, zawieszenie lub ograniczenie wynikających z niej uprawnień.

Rozdział 7.

Licencje i inne dokumenty członka personelu lotniczego.

§ 22. 1. Licencja może być wydana, jeżeli kandydat na członka personelu lotniczego lub członek personelu lotniczego odpowiada wymaganiom określonym w niniejszym rozporządzeniu i szczegółowych przepisach.

2. Ważność licencji może być przedłużona, jeżeli jej posiadacz odpowiada wymaganiom określonym w szczegółowych przepisach.

3. W wypadkach uzasadnionych wybitnymi wiadomościami i umiejętnościami lotniczymi członka personelu lotniczego oraz długoletnim, należyтым wykonywaniem przez niego czynności lotniczych państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może przedłużyć ważność jego licencji lub uprawnień dodatkowych bez zachowania określonych w szczegółowych przepisach wymagań w zakresie wykształcenia ogólnego; organ ten może wyznaczyć członkowi personelu lotniczego stosowny okres, w którym powinien on — pod rygorem cofnięcia mu licencji lub odebrania uprawnień dodatkowych — uzupełnić wykształcenie ogólne.

§ 23. Członek personelu lotniczego, który nie spełnia ustalonych wymagań do przedłużenia ważności jego licencji lub którego wiadomości i umiejętności lotnicze podlegają sprawdzeniu (§ 20 ust. 2 pkt 1), może być dopuszczony do wykonywania lotów (skoków spadochronowych) zgodnie z określonymi w szczegółowych przepisach zasadami wykonywania lotów (skoków spadochronowych) przez ucznia-pilota (ucznia-skoczką spadochronowego) w zakresie koniecznym do uzyskania kwalifikacji ustalonych w tych przepisach dla przedłużenia ważności licencji.

§ 24. 1. Licencję wydaje się oraz ważność jej przedłuża się na okres nie dłuższy niż okres badań lotniczo-lekarskich (§ 10).

2. Licencję mechanika lotniczego wydaje się oraz ważność jej przedłuża się na okres nie dłuższy niż 24 miesiące.

§ 25. 1. Licencja powinna odpowiadać warunkom określonym w szczegółowych przepisach; licencja wydana członkowi personelu lotniczego wykonującemu loty międzynarodowe powinna ponadto zawierać wpis uprawniający posiadacza licencji do powrotu w każdym czasie do Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

2. Wpisy i zmiany wpisów mogą być dokonywane w licencji tylko przez ten organ, który ją wydał.

§ 26. 1. Członek personelu lotniczego powinien w czasie wykonywania czynności lotniczych mieć przy sobie:

- 1) właściwą ważną licencję,
- 2) dokumenty stwierdzające przebieg jego szkolenia lotniczego i praktyki lotniczej oraz nadane mu uprawnienia nie wpisywane do licencji.

2. Dokumenty określone w ust. 1 pkt 2 wydaje członkowi personelu lotniczego eksploatujący statki powietrzne; wzory tych dokumentów podlegają zatwierdzeniu przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym.

3. W razie wykonywania lotów nad lotniskiem lub w strefie kontrolowanej lotniska dokumenty określone w ust. 1 mogą znajdować się u eksploatującego statki powietrzne.

4. Eksploatujący statki powietrzne obowiązany jest prowadzić dokumentację, na podstawie której dokonuje wpisów do dokumentów określonych w ust. 2.

5. Członek personelu lotniczego obowiązany jest na żądanie państwowego organu nadzoru lotniczego okazywać mu posiadaną licencję i dokumenty określone w ust. 1.

6. W razie utraty lub zniszczenia licencji lub dokumentów określonych w ust. 2 członek personelu lotniczego obowiązany jest zawiadomić o tym niezwłocznie państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym oraz eksploatującego statki powietrzne.

§ 27. 1. Licencja członka personelu lotniczego może być przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym cofnięta lub niektóre uprawnienia z niej wynikające mogą być odebrane, zawieszane lub ograniczone w razie stwierdzenia:

- 1) utraty przez członka personelu lotniczego kwalifikacji fachowych lub moralnych do wykonywania czynności lotniczych,
- 2) naruszenia przez członka personelu lotniczego przepisów lotniczych,
- 3) że wykonanie przez członka personelu lotniczego czynności, do których wykonywania uprawnia licencja, może zagrażać bezpieczeństwu ruchu lotniczego.

2. W razie skazania członka personelu lotniczego za przestępstwo przewidziane w prawie lotniczym licencja ulega cofnięciu.

3. W wypadkach określonych w ust. 1 państwowy organ nadzoru lotniczego i zwierzchnik członka personelu lotniczego obowiązani są:

- 1) nie dopuścić członka personelu lotniczego do wykonywania czynności lotniczych,
- 2) odebrać członkowi personelu lotniczego licencję i przesłać ją niezwłocznie państwowemu organowi nadzoru nad personelem lotniczym, podając przyczyny i okoliczności odebrania.

4. W razie skierowania sprawy przeciwko członkowi personelu lotniczego na drogę postępowania karnego sądowego na skutek wykonywania przez niego czynności lotniczych w stanie nietrzeźwości (§ 36 ust. 1 pkt 1), państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym zatrzymuje jego licencję do czasu uprawomocnienia się wyroku sądowego w tej sprawie; o zatrzymaniu licencji organ ten wydaje postanowienie.

5. W decyzji o zawieszeniu lub ograniczeniu uprawnień należy ustalić okres zawieszenia lub ograniczenia.

6. Decyzja może zawierać warunki odzyskania zawieszzonego lub ograniczonego uprawnienia; warunkiem odzyskania zawieszzonego lub ograniczonego uprawnienia może być w szczególności sprawdzenie wszystkich lub niektórych wiadomości i umiejętności wymaganych do uzyskania licencji i uprawnień.

Rozdział 8.

Państwowy rejestr personelu lotniczego.

§ 28. 1. Do państwowego rejestru personelu lotniczego, zwanego dalej rejestrem, wpisuje się każdego członka personelu lotniczego w dniu wydania mu licencji.

2. Skreślenie członka personelu lotniczego z rejestru następuje:

- 1) w razie cofnięcia licencji,
- 2) w razie nieprzedstawienia licencji w celu przedłużenia jej ważności w okresie dłuższym niż 24 miesiące od daty wygaśnięcia jej ważności.

§ 29. 1. Do rejestru wpisuje się:

- 1) imię i nazwisko członka personelu lotniczego,
- 2) nazwę i numer licencji oraz datę jej wydania,
- 3) nazwy dodatkowych uprawnień i daty ich wydania,
- 4) datę skreślenia członka personelu lotniczego z rejestru.

2. Do rejestru powinny być dołączone dokumenty dotyczące:

- 1) wydania, przedłużenia ważności i cofnięcia licencji oraz wydania, odebrania, zawieszenia i ograniczenia wynikających z niej uprawnień,
- 2) szkolenia lotniczego i praktyki lotniczej,
- 3) sprawdzania kwalifikacji lotniczych przed Państwową Lotniczą Komisją Egzaminacyjną,
- 4) utraty lub zniszczenia licencji i dokumentów określonych w pkt 2.

3. Wzór i szczegółowe zasady prowadzenia rejestru określi Minister Komunikacji.

Rozdział 9.

Uznawanie i potwierdzanie licencji wydanych przez państwa obce.

§ 30. 1. Licencje osób wykonujących loty na obcych statkach powietrznych na podstawie umów międzynarodowych, których Polska jest stroną, lub udzielonych przez organ ruchu lotniczego zezwoleń albo potwierdzonych przez ten organ zgłoszeń uznaje się za ważne w Polsce, jeżeli zostały wydane lub potwierdzone przez państwo będące stroną umowy lub przez państwo przynależności osoby fizycznej lub prawnej, której udzielono zezwolenie na lot lub której zgłoszenie na lot potwierdzono.

2. Osoba posiadająca licencję wydaną lub potwierdzoną przez właściwy organ obcego państwa może być dopuszczona do wykonania lotów na pokładzie polskiego statku powietrznego, jeżeli licencja ta zostanie uznana za ważną na równi

z licencją polską i potwierdzona przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym; przepis ten stosuje się również do innych czynności, dla których niniejsze rozporządzenie wymaga posiadania polskiej licencji.

3. Uznanie i potwierdzenie licencji wydanej lub potwierdzonej przez właściwy organ obcego państwa następuje, jeżeli przy wydaniu lub potwierdzeniu tych dokumentów zachowane zostały przez ten organ:

- 1) przepisy międzynarodowe lub
- 2) przepisy danego państwa obcego zawierające wymagania nie mniejsze od wymagań ustalonych przez przepisy polskie.

4. W uzasadnionych wypadkach państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może uznać i potwierdzić licencję wydaną lub potwierdzoną przez właściwy organ obcego państwa pomimo niespełnienia warunków określonych w ust. 3; uznanie i potwierdzenie licencji może być uzależnione od spełnienia warunków określonych przez państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym i zawierać ograniczenia.

5. Potwierdzenie licencji wydanej lub potwierdzonej przez właściwy organ obcego państwa odbywa się przez wydanie odpowiedniego zaświadczenia ważnego łącznie z licencją, której dotyczy, i mającego tę samą ważność co polska licencja. Okres ważności tego zaświadczenia nie może przekraczać ważności licencji, chyba że organ obcego państwa, który wydał licencję, wyrazi na to zgodę.

6. W uzasadnionych wypadkach państwowy organ nadzoru nad personelem lotniczym może poddać sprawdzeniu kwalifikacje członka obcego personelu lotniczego wykonującego czynności lotnicze w Polsce.

Rozdział 10.

Prawa i obowiązki dowódcy statku powietrznego i innych członków personelu lotniczego.

§ 31. 1. Eksploatujący statki powietrzne powinien wyznaczyć na każdy lot jako dowódcę statku powietrznego pilota, który posiada:

- 1) odpowiednią ważną licencję,
- 2) uprawnienie do pełnienia funkcji dowódcy statku powietrznego na danym typie statku powietrznego,
- 3) kwalifikacje sprawdzone zgodnie z § 20 i wpisane do dokumentów określonych w § 26 ust. 2.

2. Na dowódcę statku powietrznego, na którym przeprowadza się szkolenie lotnicze lub sprawdzają umiejętności lotnicze, może być wyznaczony pilot, który odpowiada warunkom określonym w ust. 1, a ponadto posiada wpisane do licencji odpowiednie dodatkowe uprawnienie instruktora.

3. Uczeń-pilot może być wyznaczony na dowódcę statku powietrznego w wypadkach przewidzianych w programie szkolenia lotniczego.

4. Jeżeli na pokładzie statku powietrznego ma się znajdować rezerwowa załoga lotnicza statku, należy wyznaczyć również rezerwowego dowódcę statku powietrznego.

§ 32. Dowódca statku powietrznego wykonuje swoje funkcje od chwili rozpoczęcia przygotowania lotu do chwili przekazania — po zakończeniu lotu — statku powietrznego, dokumentów statku oraz innych dokumentów związanych z wykonaniem lotu właściwym organom ruchu lotniczego i eksploatującemu statki powietrzne.

§ 33. 1. Dowódca statku powietrznego obowiązany jest nadzorować, aby członkowie załogi lotniczej statku powietrznego, którego jest dowódcą, wykonywali czynności lotnicze zgodnie z przepisami.

2. Jeżeli sytuacja zagrażająca bezpieczeństwu statku powietrznego albo osobom lub mieniu znajdującym się na nim lub poza nim powoduje konieczność podjęcia przez któregośkolwiek z członków załogi statku czynności naruszających przepisy lotnicze, dowódca statku powietrznego obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o podjęciu takich czynności właściwy organ państwa, którego przepisy uległy naruszeniu. Jeżeli przepisy danego państwa tego wymagają, dowódca statku powietrznego powinien złożyć organowi, który otrzymał zawiadomienie, również sprawozdanie o zdarzeniu, które spowodowało naruszenie przepisów; sprawozdanie powinno być złożone tak szybko, jak to możliwe, nie później jednak niż w ciągu 10 dni od dnia, w którym statek powietrzny wylądował.

3. Jeżeli w czasie lotu nastąpiło uszkodzenie statku powietrznego zagrażające bezpieczeństwu lotu, dowódca statku powietrznego obowiązany jest niezwłocznie zawiadomić o tym przy użyciu jak najszybszego środka łączności właściwy organ ruchu lotniczego.

4. W razie przymusowego lądowania statku powietrznego dowódca statku powietrznego obowiązany jest zawiadomić o tym niezwłocznie właściwy państwowy organ nadzoru lotniczego i eksploatującego statki powietrzne.

5. Dowódca statku powietrznego obowiązany jest niezwłocznie po zakończeniu lotu wpisać wszystkie znane mu i przypuszczalne usterki statku powietrznego w odpowiednich dokumentach statku.

6. Dowódca statku powietrznego obowiązany jest zapewnić bieżące prowadzenie i należyty stan dziennika podróży statku powietrznego; w międzynarodowym ruchu lotniczym należy w dzienniku podróży statku powietrznego prowadzić zapiski sanitarne (np. o wypadkach zachorowania na pokładzie statku powietrznego).

7. Dowódca statku powietrznego obowiązany jest zgłosić do pogotowia lotniczo-lekarskiego lotniska, na którym statek powietrzny wylądował, lub do najbliższej placówki służby zdrowia, przy użyciu jak najszybszego środka łączności, każdy wypadek zachorowania na pokładzie statku powietrznego; w zgłoszeniu należy podać informacje dotyczące objawów choroby i stanu chorego.

8. Dowódca statku powietrznego i inni członkowie personelu lotniczego powinni posiadać umiejętności użycia sprzętu stosowanego w niebezpiecznych sytuacjach i ratownictwie statków powietrznych oraz udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w związku z ruchem tych statków.

§ 34. Dowódca statku powietrznego uprawniony jest do wykonywania próbnego lotu kontrolnego (skoku spadochronowego) i do wydawania dla potrzeb państwowego organu technicznego nadzoru lotniczego na podstawie wyników lotu (skoku spadochronowego) opinii o możliwości dopuszczenia statku powietrznego do eksploatacji, jeżeli posiada odpowiednio:

- 1) licencję pilota samolotowego zawodowego,
- 2) licencję pilota śmigłowcowego zawodowego,
- 3) licencję pilota szybowcowego z dodatkowym uprawnieniem instruktora lub pilota doświadczalnego,
- 4) licencję pilota balonu wolnego z dodatkowym uprawnieniem instruktora,
- 5) licencję skoczka spadochronowego i wykonanych co najmniej 100 skoków ze spadochronem.

§ 35. 1. Jeżeli dowódca statku powietrznego nie może podczas lotu wykonywać swoich funkcji osobiście, powinien je przekazać:

- 1) rezerwowemu dowódcy statku powietrznego, jeżeli na pokładzie statku powietrznego znajduje się rezerwowa załoga lotnicza statku,
- 2) innemu pilotowi wchodzącemu w skład załogi lotniczej:
  - a) który spełnia warunki ustalone w § 31, a w razie braku takiego pilota
  - b) temu, który posiada największą ilość godzin wylatanych na danym typie statku powietrznego w charakterze pilota.

2. Jeżeli dowódca statku powietrznego nie jest w stanie przekazać swoich funkcji (np. z powodu nagłej choroby), przechodzą one na członków załogi lotniczej statku powietrznego w kolejności określonej w ust. 1.

3. Jeżeli lot statku powietrznego został przerwany z powodu wypadku lotniczego lub innej przyczyny, dowódca statku pełni swoje funkcje do chwili podjęcia ponownego lotu lub zwolnienia go od wykonywania tych funkcji przez eksploatującego statki. Jeżeli zostało wszczęte postępowanie w celu zbadania przyczyn przerwania lotu, eksploatujący statki powietrzne obowiązany jest uzyskać zgodę przewodniczącego komisji prowadzącej postępowanie na zwolnienie dowódcy statku powietrznego od wykonywania jego funkcji.

4. Jeżeli na skutek wypadku lotniczego dowódca statku powietrznego nie może wykonywać swych funkcji na ziemi, jego czynności przechodzą na innego pilota w kolejności określonej w ust. 1 lub — zależnie od sytuacji po wypadku — kolejno na drugiego pilota, nawigatora, mechanika pokładowego, radiooperatora pokładowego.

§ 36. 1. Zabrania się członkowi personelu lotniczego wykonywania czynności lotniczych wynikających z posiadanej przez niego licencji:

- 1) w stanie nietrzeźwości lub w stanie wskazującym na użycie alkoholu,
- 2) w stanie wskazującym na użycie środków farmakologicznych pobudzających lub uspokajających,
- 3) w stanie, w którym odczuwa on jakąkolwiek dolegliwość fizyczną lub psychiczną mogącą spowodować niewykonanie lub nieprawidłowe wykonanie tych czynności.

2. Zabrania się członkowi personelu lotniczego wykonywania czynności lotniczych, jeżeli na skutek ich wykonywania mogłaby w czasie ich wykonywania powstać u niego dolegliwość fizyczna lub psychiczna mogąca spowodować niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia jego lub innych ludzi albo dla mienia.

3. Państwowy organ nadzoru lotniczego oraz zwierzchnik członka personelu lotniczego w razie stwierdzenia okoliczności określonej w ust. 1 lub 2 obowiązani są postąpić zgodnie z § 27 ust. 3, a ponadto w razie stwierdzenia okoliczności określonej w ust. 1 pkt 1 lub 2 — skierować członka personelu lotniczego na odpowiednie badania lekarskie i zawiadomić niezwłocznie o stwierdzeniu takiej okoliczności organ powołany do prowadzenia dochodzenia lub śledztwa (Milicji Obywatelskiej lub prokuratury).

4. Na żądanie państwowego organu nadzoru nad personelem lotniczym, zwierzchnika, prokuratora lub organu Milicji Obywatelskiej członek personelu lotniczego obowiązany jest poddać się odpowiednim badaniom lekarskim.

5. Przepisy ust. 1—4 stosuje się odpowiednio do osób szkolących się praktycznie w czynnościach lotniczych w powietrzu.

Rozdział 11.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 37. 1. Tracą moc:

- 1) rozporządzenie Ministrów Komunikacji i Opieki Społecznej z dnia 27 maja 1938 r. o służbie zdrowia lotnictwa cywilnego (Dz. U. Nr 44, poz. 365),
- 2) rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 7 września 1961 r. o personelu lotniczym (Dz. U. Nr 45, poz. 236),

3) §§ 5 i 6 zarządzenia Ministra Komunikacji z dnia 4 stycznia 1964 r. w sprawie zasad eksploatacji statków powietrznych (Monitor Polski Nr 5, poz. 25).

2. Do czasu wydania przepisów przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu pozostają w mocy dotychczasowe przepisy.

§ 38. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1968 r.

Minister Komunikacji: w z. *D. Tarantowicz*